

//weten 06 Rellen en **etnisch geweld** in Rusland //denken 20 Het **kapitalisme** is nog steeds het beste systeem //doen 22 Wie **The Man Booker Prize** vandaag ook wint, een goed boek is het sowieso

nrc • next

JAARGANG 8 NO.150 PRIJS €1,30

nrc.nl

Elke dag worden 100.000 scholieren in Nederland gepest. Er is een methode waarmee dit aantal halveert, zegt 'pestprofessor' René Veenstra vandaag in zijn oratie. **PAGINA 4 EN 5**

Als school oorlog is

Lees **nrc • next**

Bespaar tot **41%**

Ga naar nrc.nl/abo

FOTO SABINE JOOSTEN/
HOLLANDE HOOGTE

Schop me!

De KiVa-methode halveert het pesten

■ Basisscholen hebben het aantal pestgevallen weten te halveren door de oorspronkelijk Finse pestaanpak KiVa te gebruiken. Het aantal kinderen op deze scholen dat aangaf dagelijks gepest te worden, verminderde met tweederde. De basisscholen namen vorig schooljaar deel aan een onderzoek van de Groningse hoogleraar sociologie René Veenstra, die de resultaten vandaag presenteert in zijn oratie. Veenstra meent hiermee de eerste, bevestende effectieve pestaanpak voor scholen te hebben gevonden.

■ De kinderen die deelnamen aan het KiVa-programma (KiVa is Fins voor 'leuk') bleken na een jaar positiever te zijn over hun leraren. Ze werden negatiever over pesten, kregen meer inlevingsvermogen voor het slachtoffer en bleken zich meer te richten op het aangaan van positieve relaties. Ook vonden kinderen dat de sfeer op school verbeterde.

■ Aan het onderzoek deden 99 scholen mee (10.000 scholieren in de bovenbouw van de basisschool, 66 daarvan gebruikten de KiVa-methode. Ook bij de 33 scholen van de controlegroep – die hun pestaanpak niet veranderden – daalde het aantal pestgevallen, met 30 procent. Staatssecretaris Sander Dekker (Onderwijs, VVD) wil scholen wettelijk verplichten een bewezen effectieve pestaanpak te gebruiken.

Top 5

Van plekken waar wordt gepest:

1. schoolplein
2. klas (zonder leerkracht)
3. overblijven
4. hal/gang
5. gymless, kleedruimte gym

100.000

Leerlingen worden elke dag gepest

Leraren merken maar een kwart van het pesten op, scholen signaleren één op de vijf pestgevallen. De inspectie kijkt alleen naar incidenten die de school registreert. En naar de papieren protocollen in de kast. Vrijwel alle scholen hebben een pestprotocol.

Jongens pesten meer

Jongens pesten meer dan meisjes. Zij pesten jongens en meisjes, meisjes vooral meisjes.

Pubers pesten minder

Kinderen pesten minder naarmate ze ouder worden. Op de middelbare school neemt het weer even toe als de pikorde in de klas wordt vastgesteld maar daarna neemt het weer af.

Pesten //

Met de hele klas strijden tegen pesten, dat gebeurt in Finland // Socioloog René Veenstra testte de methode hier // Het helpt echt, zegt hij vandaag in zijn oratie

We maken van de pesters positieve leiders

PESTERS VERDELEN DE KLAS IN TWEE GROEPEN: OM DE ENE GROEP GEVEN ZE, DE ANDERE MOGEN GEPEST

ergste. Elke dag worden er 100.000 scholieren in Nederland gepest."

Hoe ziet pesten eruit?

„Je moet niet alleen denken aan schelden, schoppen, spugen of slaan, hoe afschuwelijk ook. Vaker nog gaat het om subtieler vormen zoals foto's verspreiden op internet, roddelen en buitensluiten. Een meisje dat op het schoolplein afstapt op een groepje klasgenoten. Net op het moment dat ze wil aansluiten, keert een klasgenoot haar de rug toe en staat ze buiten de kring. Negen op de tien leerlingen worden gepest zonder leraar in de buurt. Het meest op het schoolplein, in de kleedkamer van gym, bij de overblijven. Leraren merken maar een kwart van het pestgedrag op."

Hoe bestrijd je pestgedrag?

„Als je pesten wilt aanpakken, moet je uitgaan van de sterke positie die pesters hebben in de klas. Je moet aan de slag met de hele groep, niet met de slachtoffers en de daders alleen. KiVa probeert de negatieve spiraal in de klas te doorbreken. Eerst met preventie: er zijn docententrainingen, tien groepslessen van elk negentig minuten, er is een computerspel. En als het nodig is, grijpt de leraar in. Een team van onze universiteit brengt de sociale netwerken binnen de klas in kaart, rapporteert welke leerlingen veel gepest worden en door wie en springt bij als er incidenten zijn. In feite proberen we van de negatieve leiders, de pesters, positieve leiders te maken. En met succes, bleek na een jaar. Het percentage gepesten op de 66 KiVa-basisscholen liep terug van 29 procent naar 13,5 procent."

FOTO GIDEON MENDEL/CORBIS

In de praktijk Het helpt, zegt de juf, het is prachtig

CHRISTIAAN PELGRIM
VERSLAGGEVER

OEGSTGEEST. „Oke”, zegt de juf. „Volgende vraag.” Midden in de ruime hal van de Montessorischol in Oegstgeest heeft ze haar bovenbouwklas om zich heen verzameld. Delibereren, zegt ze, betekent treuzelen. „Als je denkt dat dat waar is, mag je links gaan staan. Als je denkt dat het iets anders betekent, ga je rechts, bij de piano, staan.”

Vertwijfelde blikken over en weer. Een paar jongens lopen naar links, het grootste deel van de klas volgt. Bij de piano staan twee meisjes. Een jongen die achter de groep aanloopt, aarzelt en draait zich om – toch naar de piano. „Ik vind het heel goed wat je nu doet”, zegt de juf. Door bij nee te staan, had hij het goed. Maar dat bedoelt de juf niet. Nee, hij liep met de groep mee, om daarna toch een eigen, andere keuze te maken.

Groepsdynamiek, daar ligt de focus van de KiVa-aanpak. De klas strijdt samen tegen pesten. Iedereen voelt zich verantwoordelijk, waardoor je er nooit alleen voorstaat als je een slachtoffer beschermt. Voor de pester valt dan weinig status meer te behalen. In Finland gebruiken negen van de tien basisscholen deze methode. En nu slaat deze methode ook in Nederland aan, zegt hoogleraar sociologie René Veenstra vandaag in zijn oratie.

De Montessorischol in Oegstgeest was één van de scholen waar het programma wordt getest. Zorgcoördinator Loes Remmerswaal vertelt dat de school al eerder een programma had dat „gericht was op de sociaal-emotionele ontwikkeling van kinderen” met een lesonderdeel 'de ander en ik'

waarin ook pesten werd behandeld. Met de komst van KiVa werd het anti-pestprogramma een stuk intensiever. Per klas is, nadat de kinderen een vragenlijst hadden ingevuld, een sociogram gemaakt van de onderlinge relaties. Zo kan de juf zien wie elkaar aardig vinden, maar ook wie worden aangewezen als pesters en meelopers. Er is elke week een KiVales van anderhalf uur, waar ook

KINDEREN SPELEN REGELMATIG EEN SPECIAAL COMPUTERSPEL DAT ZE MET PESTSITUATIES LEERT OM TE GAAN

steeds de week daarvoor geëvalueerd wordt. En kinderen spelen regelmatig een speciaal computerspel dat ze leert om te gaan met pestsituaties.

Een jongen uit groep 8 (grijs shirt, kort, bruin haar) vertelt dat hij gepest werd. Toen hij in groep 6 zat, wachtten achtstegroepers hem regelmatig op na schooltijd. „Op het schoolplein is een klimmuur. Die werd dan de martelmuur genoemd. Daar werd ik geschopt en geslagen.” Een jongen die eerder nog zijn beste vriend was geweest, pestte ook mee. Toen de jongen net een nieuwe fiets had, pakte de pester uit groep 8 de

fiets op en lieten hem op het hek balanceren. „Toen gooiden ze hem eraf en was hij stuk.”

Bij de start van KiVa vorig jaar – de jongen zat inmiddels in groep 7 – waren de pesterijen niet gestopt. Daarom kreeg hij een 'steungroep' van klasgenoten die hem zouden helpen. In die groep zitten ongeveer vijf klasgenoten die samen met een leerkracht of intern begeleider afspreken hoe ze het slachtoffer kunnen helpen, zo concreet mogelijk. Ook de pester zit in dit groepje – zonder dat benoemd wordt dat hij of zij daar zit als pester.

Een meisje uit deze steungroep vertelt dat de groep besloot om regelmatig mee te lopen na schooltijd. Het was de bedoeling dat de positiviteit zou overslaan op de hele klas. En dat gebeurde. Het pesten was niet direct over, maar „sinds groep 7 werd het steeds beter”.

De sfeer werd zachter

Loes Remmerswaal zegt dat de KiVa-aanpak op haar school in Oegstgeest blijkt te werken. „De sfeer is anders geworden, zachter. En kinderen lossen vaker zelf iets op. Ze zeggen vaker: dit moet je niet doen.”

Is het niet heel moeilijk om open en eerlijk met kinderen te praten over pesten? Dat blijkt mee te vallen. Leerkracht Corretje van Walraven vertelt hoe zij werd verrast door haar kinderen toen ze in een les een pestsituatie wilde uitbeelden. De stoelen in de klas moesten de kinderen voorstellen. De pester, hoe moest die eruit zien? „Twee stoelen op elkaar!”, riep een kind. En het slachtoffer? Een omgevallen stoel, bedachten ze.

Van Walraven pikte een jongen uit

de klas die niet per se in de groep van daders of slachtoffers hoorde. Hij moest van achter de gestapelde stoelen naar de omgevallen stoel kijken. „Hoe voelt dat?” Met verbazing antwoordde het kind: „Machtig.” „En ga nu eens naar het slachtoffer.” De jongen liep naar de omgevallen stoel, ging er naast liggen en keek omhoog, naar de gestapelde stoelen. „Hoe voelt dat?” „Verdrietig.”

De juf richtte zich tot de kinderen. Ze keken ademloos toe. Wat konden zij nu doen om het slachtoffer te beschermen? Direct begonnen de leerlingen de andere stoelen in een kring om het slachtoffer te zetten. „Ze zagen het allemaal voor zich”, zegt Van Walraven. „Het was prachtig.” Sinds die oefening weet ze: „Deze kinderen kunnen abstract denken dan ik voor mogelijk had gehouden.”

ADVERTENTIE

HUURCONTRACT OF HYPOTHEEKAKTE? WAT IS NU SLIM?

Antwoorden op de vragen van nu.

Een goed advies begint met een goed gesprek. Of met één van onze andere Financiële Routeplanners op abnamro.nl.

DE BANK ANNO NU ABN-AMRO